

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-7-83-40>

УДК 378.147

Коса Н.С., Кучумова Н.І.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЧНУ ІМЕНІ Ю. ФЕДЬКОВИЧА

Анотація. У даній статті розглядаються теоретичні аспекти використання кейс-методу у процесі навчання. Автори підкреслюють важливість використання кейс-методу при навчанні студентів спеціальності «Соціальна робота». Описані етапи, особливості, класифікація та педагогічні проблеми, які розв'язує кейс метод у педагогічній діяльності. Представлено результати експрес-дослідження особливостей використання кейс-методу для підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Результати дослідження показали, що кейс-метод – один з найефективніших методів, що пояснюється його практичним значенням та здатністю формувати багатofункціональні практичні навички, адже, використання кейс-методу в освітньому середовищі дозволяє студенту моделювати ситуацію, прогнозувати її динаміку і практично навчає способам і методам розв'язання ситуацій.

Ключові слова: кейс-метод, навчання, експрес-дослідження, педагогічна діяльність, освітнє середовище

Kosa Nataliya, Kuchumnova Nataliya
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE CASE-STUDY IN THE SOCIAL WORKERS'S TEACHING IN YURIY FEDKOVYCH CHERNIVTSY NATIONAL UNIVERSITY

Summary. Theoretical aspects of using the case-study are considered in the article. The importance of using the case-study in teaching students majoring in Social Work is emphasized. The stages, features, classification and pedagogical problems that the case-study solves in pedagogical activity are described. The algorithm of interaction "teacher-student" in work with a case-study is defined. The results of an express research of the peculiarities of the use of the case-study for the training of future specialists in social work are presented. Thus, the case-study in the educational environment allows the student to model the situation, predict its dynamics and virtually teaches ways and methods of solving situations. The possibility of learning in real situations provides an opportunity to virtually take part in the immediate situation without possible destructive consequences for the client and the actual future specialist. The results of the research showed that the case-study is one of the most effective methods, which is explained by its practical significance and ability to form multifunctional practical skills. At the same time, such teaching methods as oral and written questioning, as well as abstracting are ineffective methods in training future social workers. The disadvantages of using the case-study in the training of future social workers are the possible likelihood of stereotyping the algorithm of working with certain categories of the population, narrowing the professional view of the range of problems and difficulties in selecting cases. The results of the research prove that the case-study successfully competes with oral tests and abstracting, which are considered by all participants in the learning process ineffective. In addition, the special value of using the case-study in teaching professional disciplines is emphasized, because the practical experience gained even during theoretical training allows students to adapt more quickly to their professional responsibilities in practice. The case-study is one of the most effective methods in training future social workers, but it's necessary to avoid stereotypes and excessive frequency in its use.

Keywords: Case-study, education, research, pedagogical activity and educational environment.

Постановка проблеми. Використання у сфері вищої освіти традиційних методів навчання було спрямоване на знаннєвий підхід, що передбачав надання переваги засвоєнню студентами знань та формування на їх основі умінь та навичок. Сучасний компетентнісний підхід передбачає оволодіння майбутніми соціальними працівниками рядом компетенцій необхідних їм у професійній діяльності. Для озброєння студентів необхідними компетенціями вже не достатньо лише традиційних методів навчання, тому сьогодні все актуальнішими стають активні та інтерактивні методи навчання, що дають змогу наблизити процес навчання до реалій практичної професійної діяльності майбутнього фахівця соціальної сфери. Одним із таких інтерактивних методів навчання є кейс-метод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливу роль застосування у навчальному процесі вищої школи інтерактивних методів навчання відзначають спеціалісти українського Центру інновацій та розвитку, зокрема: І. Катериняк, В. Ло-

бода, К. Меєр, О. Сидоренко, Ю. Сурмін, А. Фурда, В. Чуба та інші [1]. Дослідженню кейс-методу присвятили свої праці науковці різних галузей. Т. Степурко та О. Ігнашук розглядають кейс-стаді як метод викладання управлінських дисциплін в охороні здоров'я [8], М. Левків описує застосування кейс-методу у фаховій підготовці студентів-іноземців на кафедрі терапевтичної стоматології [3], Т. Пащенко досліджує методологічні аспекти кейс-методу при викладанні спеціальних дисциплін будівельного профілю [6]. В. Ягоднікова розглядає кейс-метод (Case study) як форму інтерактивного навчання майбутніх фахівців [9], Е. Красикова кейс-метод описує як дидактичний засіб в умовах професійної підготовки в вузі [2]. Г. Рідкодубська описує кейс-метод досліджуючи методiku підготовки до професійної мобільності майбутніх працівників соціальної сфери. Н. Гордєнко теоретичне обґрунтовує доцільність застосування кейс-методу як засобу формування професійної компетентності майбутніх соціальних

педагогів і соціальних працівників та окреслює окремі аспекти його реалізації у навчальному процесі вищої школи [1]. О. Пасічник розглядає кейс-метод як засіб професійної іншомовної підготовки майбутніх соціальних педагогів[4].

Однак аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що проблема використання кейс-методу при підготовці майбутніх соціальних працівників ще не достатньо висвітлено в науковій літературі і потребує більш детального вивчення.

Мета статті – охарактеризувати кейс-метод як один з методів навчання у вищій школі та проаналізувати використання даного методу у процесі підготовки соціальних працівників у ЧНУ імені Юрія Федьковича.

Виклад основного матеріалу. У процесі навчання студент вищого навчального закладу отримує знання, вміння і навички, необхідні йому для подальшої професійної діяльності. Але часто ці знання вписані в чисто академічні рамки. Практичні заняття і навіть проходження різних видів навчальної практики не дозволяють студенту глибоко ознайомитися з широким спектром ситуацій через недостатність досвіду та професійної компетентності. Тому кейс-метод у супроводі викладача може значно розширити освітні можливості навіть в стінах ВНЗ.

Після закінчення ВНЗ, в процесі професійної трудової діяльності навіть на перших порах можуть виявлятися складні випадки, що вимагають екстреного, але в той же час грамотного реагування. Від точності і швидкості реагування в ситуаціях залежить не тільки психологічне благополуччя, але часом і життя клієнта. Особливо, коли мова йде про ургентні випадки.

Метод case-study, або метод конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація) – це метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, оснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань-ситуацій. Цей метод відноситься до неігрових імітаційних активних методів навчання й розглядається як інструмент, що дозволяє застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань [3].

У структурі кейс-методу відсутня низка питань, на які необхідно давати відповіді. Замість цього студенту слід цілком осмислити ситуацію, викладену в кейсі, самому виявити проблему і питання, що вимагають вирішення та відповіді. Метод може використовуватися для логічного продовження лекційного заняття або навіть включатися у в них, тому ситуації завжди знаходяться у рамках конкретної теми. Міждисциплінарний характер кейс-методу дозволяє широко використати цю технологію, формуючи у студентів самостійність і ініціативність, уміння орієнтуватися в широкому колі питань, пов'язаних з професійною діяльністю.

Як зазначає Панфілова, метод кейс-стаді має наступні ознаки:

1) наявність моделі соціально-економічної системи, стан якої розглядається в деякий дискретний момент часу, використання фактичних організаційних проблем;

2) можлива участь максимальної кількості людей в їх вивченні, з'ясуванні інших точок зору, порівнянні різних поглядів і ухваленні колективних рішень;

3) мінімальна міра залежності студентів один від одного наявність у кожного права на правильні і неправильні відповіді взаємний обмін інформацією;

4) багатоальтернативність рішень, принциппова відсутність єдиного рішення;

5) наявність системи групового оцінювання діяльності;

6) організатор заняття проводить студентів через усі етапи сценарію і виконує функції експерта, каталізатора учбового процесу і тренера [4].

Можливість навчання на реальних ситуаціях надає можливість віртуально взяти участь в безпосередній ситуації без можливих деструктивних наслідків для клієнта і власне майбутнього фахівця.

Наш досвід показує і дає підстави стверджувати, що кейс-метод можна ефективно використовувати і при підготовці майбутніх соціальних працівників.

Отже, студентам пропонується розробити модель реагування для кожного випадку в кейсах. Для цього необхідно визначити сфери для проведення діагностики, проаналізувати індивідуальні особливості клієнтів, зробивши основний акцент на деструктивних і ресурсних елементах в особистісній структурі, причинно-наслідкові зв'язки поведінки, прогностичні тенденції ситуації, роль і взаємодію соціального працівника з клієнтом. Також студентам потрібно скласти програму соціально-психологічного супроводу клієнта і при необхідності його оточення (сім'я, академічної групи), спираючись на особистісні ресурси клієнта.

Моделюючи ситуацію, студенти розробляють покрокову стратегію роботи. Це дозволяє вибудовувати різні моделі соціально-психологічного втручання і вибирати найефективніші. При цьому викладач віртуально розвиває наслідки кожної з моделей, наочно демонструючи конструктивність використання методів. Інтеграція теоретичних знань і практичних умінь у процесі роботи з кейсами дозволяє активізувати професійні компетенції, розвиває творчий підхід до вирішення ситуацій, розширює сферу досвіду студентів.

Цілі, на які спрямовано використання кейс-методу, залежать від типу конкретної ситуації: кейс-потреби, кейс-вибір, кризовий кейс, конфліктний кейс, кейс-боротьба, інноваційний кейс.

Для того, щоб обрати необхідний кейс, потрібно визначити його вид. У загальному вигляді класифікація кейсів подана у таблиці 1 [7].

Кейс-метод не є єдиним методом ефективного навчання, але його роль в навчальному процесі важко переоцінити, особливо в підготовці соціальних працівників.

Аналіз літературних джерел і педагогічної практики дозволяє визначити напрямки пошуку найбільш продуктивних підходів і способів вирішення проблеми розвитку проблемно-діяльнісної основи навчання в контексті впровадження кейс-методу (за Погореловою Т.О., Ягодніковою В.В., Красиковою Є.М.):

– набуття навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем;

– активізація та інтенсифікація інтелектуальної діяльності і студента, і викладача;

– необхідність розвитку у студентів здатності до цілепокладання, самостійного проходження процесу вироблення рішення професійних завдань;

– формування навичок оцінювати ситуацію, вибір та організація пошуку основної інформації;

Класифікація кейс-методів

Ознака	Вид
Тип дослідницької стратегії	– розвідувальний: спрямований на визначення попередніх гіпотез; – описовий: спрямований на отримання інформації, що дозволяє дати достатньо повний опис об'єкта; – пояснювальний: передбачає виявлення причинно-наслідкових зв'язків в об'єкті
Застосування	– ілюстративний; – дослідницький; – навчальний; – діагностичний
Діючі суб'єкти кейсу	– особистісний, в якому діють конкретні особистості; – організаційно-інституціональний, в якому діють підприємства, їх підрозділи; – багатосуб'єктний: включає кілька діючих суб'єктів
Наявність сюжету	– сюжетні; – безсюжетні
Часова послідовність матеріалу	– з природною тимчасовою послідовністю подій (від минулого до сьогодення): дозволяють добре виявляти причинно-наслідкові зв'язки; – кейси-спогади: час в них прокручується назад; – прогностичні: опис подій недавнього минулого і сьогодення, ставлять завдання виробити найкращий сценарій розвитку ситуації
Обсяг	– міні-кейс; – кейс середніх розмірів; – макро-кейс
Структурне наповнення	– одиничний: самостійне дослідження якогось одного явища; – множинний: комплекс кейсів, об'єднаних спільними завданнями
Способи подання матеріалу	– аналітична довідка; – сукупність фактів; – сукупність документів, виробничих зразків тощо

– вироблення вмінь формулювати питання й запити;
– вироблення вмінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії;
– спрямованість цілісного навчального процесу на організацію інтенсивного мислення студентів;
– формування вмінь розробляти управлінські рішення в умовах невизначеності;
– формування навичок ясного та чіткого висловлювання і відстоювання власної позиції в різних формах: письмово, на диспуті в малих групах та у виступі перед аудиторією;
– формування вмінь самостійно приймати управлінські рішення, використовуючи інформацію групового аналізу ситуації;
– формування навичок і прийомів всебічного аналізу управлінських ситуацій, прогнозування способів розвитку ситуації;
– ефективна реалізація процесу формування творчих здібностей студентів за допомогою розвитку їх аналітико-конструктивних умінь;
– формування та розвиток навичок критичного мислення;
– формування вмінь і навичок конструктивної критики [2; 9].

Діяльність над кейс-технологіями починається задовго до безпосередньої роботи в аудиторії зі студентами. Кейс-метод включає три етапи:

I етап. Творчий або підготовчий. На цьому етапі викладач готує, створює або підбирає власне кейс-ситуацію, яка відповідає темі заняття. Це творчий етап, який передбачає дослідну, методичну, проективну діяльність.

II етап. Аудиторний. На цьому етапі робота з кейс-технологіями відбуваються в аудиторії та передбачає такий алгоритм роботи:

– введення в кейс, ознайомлення кожного учасника з ситуацією;

– індивідуальна/групова розробка рішення ситуації;
– індивідуальна/групова презентація варіантів рішення;
– групове обговорення, підведення підсумків.

III етап. Практичний. Пошук студентами аналогічних випадків у навчально-практичній літературі, протоколах соціальних служб, з подальшим аналізом дій фахівців у практичній ситуації.

Взаємодію викладача і студентів у процесі роботи над кейсом можна представити у вигляді такого загального алгоритму (див. табл. 2).

Для застосування кейс-методу у навчальному процесі викладач повинен виконати певні функції, а саме: проектувальну, конструктивну, організаційну, комунікативну і виховну. Це вимагає підвищення ефективності роботи самого викладача, який практикує ситуативний метод навчання, а також підвищення рівня якості навчального процесу, оскільки педагогічний потенціал кейс-методу навчання є значно більшим за обсягом і сучаснішим, ніж потенціал традиційних методів освіти. Цей метод передбачає, що викладач і студент повинні постійно взаємодіяти, вибираючи відповідні форми поведінки, і не лише під час практичних занять, але і на консультаціях.

З метою вивчення особливостей застосування кейс-методу у процесі підготовки майбутніх соціальних працівників в ЧНУ імені Ю. Федьковича нами було проведено опитування викладачів кафедри педагогіки та соціальної роботи та студентів спеціальності Соціальна робота за авторською анкетною. У процесі опитування нами вивчалось ставлення викладачів та студентів до використання кейс-методу у процесі навчання, з'ясувалися переваги та недоліки даного методу та його роль у підготовці майбутніх соціальних працівників.

Алгоритм взаємодії "викладач-студент" у роботі з кейс-методами

Етап роботи над кейсом	Викладач	Студент
Підготовчий	– підготовка плану заняття, – відбір необхідної інформації, – відбір кейсу відповідно до тематики заняття.	– аналіз наукової літератури відповідно до тематики заняття
Практичний (аудиторний)	– презентація кейсу, – організація роботи над кейсом, – контроль над груповою роботою, – перевірка та оцінка рішень кейсу, – підведення підсумків, аналіз можливих помилок	– ознайомлення з кейсом, формулювання уточнюючих питань щодо ситуації, – розробка індивідуальних/групових варіантів вирішення кейсу, – презентація рішення кейсу, – складання звіту, – аналіз можливих помилок при вирішенні кейсу.
Позааудиторний, закріплюючий	– інформування щодо джерел пошуку альтернативних практичних ситуацій	– пошук аналогічних ситуацій у науково-практичній літературі, – виявлення та аналіз альтернативних рішень кейсів

Опитуванням було охоплено 21 викладач кафедри педагогіки та соціальної роботи ЧНУ імені Юрія Федьковича, віком від 34 до 47 років, педагогічний стаж яких варіював від 10 до 25 років, 19 респондентів мають науковий ступінь кандидата наук, 2 опитуваних – ступінь доктора наук. А також в опитуванні взяло участь 24 студентів I–IV курсів денної форми навчання спеціальності «Соціальна педагогіка», віком від 18 до 22 років.

У результаті опитування ми отримали такі результати:

Усі респонденти-викладачі відповіли, що знайомі з кейс методом, але лише 14 викладачів (66,66%) використовують його епізодично, на деяких заняттях, а 7 педагогів (33,33%) надають перевагу цьому методу набагато частіше.

Частота використання кейс-методу у процесі навчання така: 10 респондентів (47,62%) використовують його кілька разів на семестр; 7 викладачів (33,33%) відзначили, що використовують цей метод досить часто і 4 викладачі (19,05% опитаних) зазначили, що використовують даний метод майже кожного заняття.

Студенти (24 чол., що складає 100%) відповіли, що кейс-метод використовується в процесі навчання; причому на деяких заняттях досить часто (12 чол., 50%) та кілька разів на семестр (12 чол., 50%).

Розбіжність у частоті використання кейс-методу може пояснюватись тим фактом, що при підготовці майбутніх фахівців соціальної роботи беруть участь викладачі суміжних кафедр та факультетів, а також тим, що в опитуванні брали участь студенти I курсу, в освітній програмі яких співвідношення базових та професійних дисциплін непропорційне на користь більшості перших. У визначенні переваг кейс-методу думка викладачів та студентів була майже однотайною (рис. 1).

На думку викладачів та студентів, кейс-метод володіє рядом недоліків, серед яких вони визначили такі (рис. 2):

- Стереотипізація алгоритму роботи з певними категоріями населення;
- Труднощі у підборі кейсів;
- Звуження професійного погляду на спектр проблем.

На питання, якому з видів роботи на практичному занятті вони б надали перевагу, 14 викладачів (66,66%) та 18 студентів (62,5%) обрали кейс-метод, 4 педагоги (19,05) – усне опитування за змістом лекції, 3 респондентів-викладачів (14,28%) – інтелектуальні ігри, водночас 6 студентів (37,5%) зазначили, що хотіли б переглянути навчальний фільм.

У результаті опитування було визначено шляхи підвищення ефективності навчальної

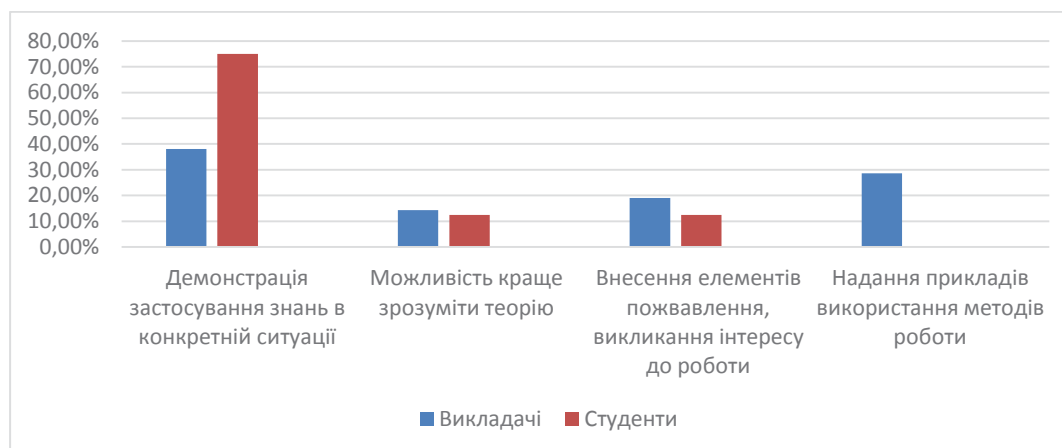

Рис. 1. Переваги кейс-методу

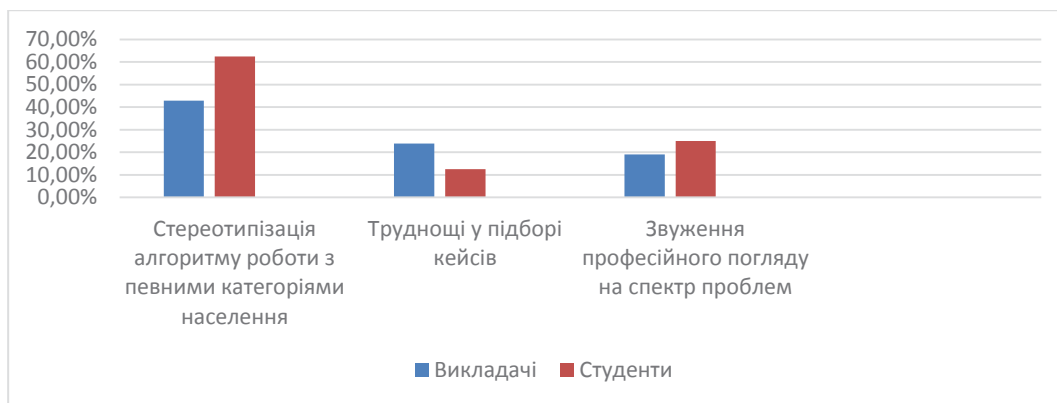

Рис. 2. Недоліки кейс-методу

діяльності на практичному/семінарському занятті (рис. 3).

Серед неефективних та/або малорезультативних методів навчання 16 опитуваних викладачів та 18 студентів, що складає 75% назвали реферат, 4 опитаних педагога та 6 студентів (25% опитаних) вказали на тестування, лише 1 респондент-педагог вважає таким кейс-метод. Жоден з респондентів не обрали обговорення в групах, усне та письмове опитування.

Одне із питань анкети містило прохання згадати, семінарське/практичне заняття, яке найбільше запам'яталося та вказати форми роботи, які на ньому використовувались. Відповіді викладачів на дане питання розподілилися наступним чином: 12 опитаних викладачів вказали, що це був кейс-метод, 6 чоловік зазначило відповідь «обговорення в групах», 2 респондентів відповіли, що це поєднання кількох методів роботи, 1 опитуваний вказав, що це тестування, жодного вибору не отримали такі варіанти відповідей як: усне опитування, письмове опитування та реферат.

На наше прохання згадати, семінарське/практичне заняття, яке найбільше запам'яталося та вказати форми роботи, які на ньому використовувались 6 студентів (37,5% опитуваних) вказали, що це усне опитування і 18 опитаних (62,5%) вибрали обговорення в групах. Це може свідчити про ефективність використання кейс-методу у групових формах роботи.

На наше запитання про те, при викладанні яких дисциплін на думку викладачів доцільно використовувати кейс-метод було отримано на-

ступні відповіді: переважна більшість опитаних викладачів назвали професійно орієнтовані навчальні дисципліни, серед них були названі такі як: «Методи соціальної роботи», «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Практикум з соціальної роботи», «Тренінгові курси», «Медіація», «Конфліктологія», однак частина викладачів вважає, що цей метод можна використовувати і при викладанні загальнообов'язкових дисциплін.

На наше запитання про те, при викладанні яких дисциплін на думку студентів доцільно використовувати кейс-метод було отримано наступні відповіді: 12 студентів, тобто 50% опитаних назвали «Роботу з різними групами клієнтів», 3 студентів – 12,5% назвали «Корекційну педагогіку», 3 студентів (12,5% опитаних) зазначили, що це «Соціальна робота в закладах освіти», 3 студентів (12,5%) назвали «Основи медіації в соціальній роботі», 3 студентів (12,5%) дали відповідь, що це усі дисципліни, які пов'язані з практикою, 6 студентів, що складає 25% опитуваних вказали, що це інші дисципліни, які дають знання про роботу з конкретними групами клієнтів, зокрема, соціальна робота з ВІЛ-інфікованими, соціальна робота з залежними, соціальна робота з людьми похилого віку.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Таким чином, кейс-метод в освітньому середовищі дає можливість студенту моделювати ситуацію, прогнозувати її динаміку і віртуально навчає шляхам і методам вирішення ситуацій. Крім того, застосування кейс-методу підвищує ефективність діяльності викладача кафедри та сприяє його професійному зростанню.

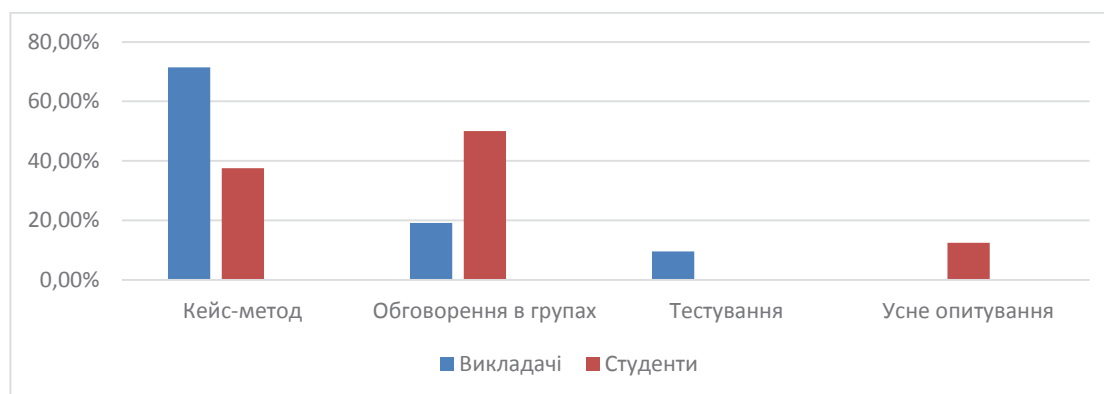

Рис. 3. Навчальні методи, які сприяють зростанню ефективності навчальної діяльності

Таким чином ми можемо констатувати, що кейс-метод часто використовується викладачами та визначається викладачами як один з найбільш ефективних, що пояснюється його практичною значущістю та вмінням формувати багатofункціональні практичні вміння та навички, у той же час такі методи навчання як усне та письмове опитування, а також реферування є неефективними методами при підготовці майбутніх фахівців соціальної роботи.

Функціональні обов'язки соціального працівника вимагають від нього прояву професійної гнучкості, варіативності в роботі, суміжної з креативністю. Це, водночас, призвело до виявлення основних недоліків використання кейс-методу при підготовці майбутніх фахівців соціальної

роботи. Такими визначено можливу ймовірність виникнення стереотипізації алгоритму роботи з певними категоріями населення, звуження професійного погляду на спектр проблем та складнощами при підборі кейсів.

Результати опитування дають змогу констатувати той факт, що кейс-метод вдало конкурує з усним опитуванням та реферуванням, які вважаються всіма учасниками навчального процесу неефективними та нерезультативними. Крім того, підкреслено особливу цінність використання кейс-методу при викладанні дисциплін професійного циклу, адже практичний досвід, здобутий навіть під час теоретичного навчання дає змогу студентам швидше адаптуватися до виконання своїх професійних обов'язків на практиці.

Список літератури:

1. Гордієнко Н. Кейс-метод як засіб формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі. *Людознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогіка»* / ред. кол. М. Чепіль (головний редактор) та ін. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2017. Випуск 4/36. С. 64–73.
2. Красикова Е.Н. Кейс-метод как дидактическое средство в условиях профессиональной подготовки в вузе. *Вестник Ставропольского государственного университета*. 2007. № 53. С. 55–60.
3. Левків М.О. Застосування кейс-методу у фаховій підготовці студентів-іноземців на кафедрі терапевтичної стоматології. *Медицина освіти: наук.-практ. журн.* / голов. ред. Н.О. Федчишин. Тернопіль: ТДМУ, 2016. № 3. С. 71–74.
4. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: «Академия», 2009. 192 с.
5. Пасічник О.О. Кейс-метод як засіб професійної іншомовної підготовки майбутніх соціальних педагогів. URL: https://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/41_Pasichnyk (дата звернення 20.07.2020).
6. Пашченко Т. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін. *Молодь і ринок*. 2015. № 8. С. 94–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_8_22 (дата звернення 12.07.2020).
7. Равино А.В. Метод case-study как средство повышения качества подготовки менеджеров. URL: <https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/6665/1/036ravino-a.-v.-metod-case-study-kak-sredstvo-povysheniya-kachestva-podgotovki-menedzherov.pdf> (дата звернення: 10.07.2020).
8. Степурко Т., Ігнашук О. Кейс-стаді як метод викладання управлінських дисциплін в охороні здоров'я. *Вісник АПСВТ*. 2017. № 1. С. 71–77.
9. Ягодникова В.В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців. *Секція «Педагогічні науки», підсекція № 5*. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm (дата звернення: 11.07.2020).

References:

1. Hordiienko Nina (2017). Keis-metod yak zasib formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pedahohiv i sotsialnykh pratsivnykiv u vyshchii shkoli [Case method as a means of forming the professional competence of future social educators and social workers in higher education]. *Liudynoznavchi studii: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Pedahohika»*. Vypusk 4/36 [Anthropological studies: a collection of scientific works of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko. Pedagogy Series Issue 4/36]. Drohobych: Editorial and Publishing Department of Ivan Franko State Pedagogical University.
2. Krasikova, E.N. (2007). Keys-metod kak didakticheskoe sredstvo v usloviyakh professional'noy podgotovki v vuze [Case method as a didactic tool in the context of vocational training at a university]. *Bulletin of the Stavropol State University*, no. 53, pp. 55–60.
3. Levkiv, M.O. (2016). Zastosuvannya keis-metodu u fakhovii pidhotovtsi studentiv-inozemtsiv na kafedri terapevtychnoi stomatolohii [Application of the case method in the professional training of foreign students at the Department of Therapeutic Dentistry]. *Medical education: scientific-practical. Magazine*, no. 3, pp. 71–74.
4. Panfilova, A.P. (2009). Innovatsionnye pedagogicheskie tekhnologii: Aktivnoe obuchenie [Innovative pedagogical technologies: Active learning]. Moscow: «Akademiya».
5. Pasichnyk, O.O. (2018). Keis-metod yak zasib profesiinoi inshomovnoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv [Case method as a means of professional foreign language training of future social educators]. Available at: https://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/41_Pasichnyk.pdf (accessed 20 July 2020).
6. Pashchenko, T. (2015). Keis-metod yak suchasna tekhnolohiia navchannia spetsialnykh dystsyplin [Case method as a modern technology of teaching special disciplines]. *Youth and the market*, no. 8. pp. 94–99.
7. Ravino, A. (2012). V. Metod case-study kak sredstvo povysheniya kachestva podgotovki menedzherov [Case-study method as a means of improving the quality of managers training]. Available at: <https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/6665/1/036ravino-a.-v.-metod-case-study-kak-sredstvo-povysheniya-kachestva-podgotovki-menedzherov.pdf> (accessed 12 July 2020)
8. Stepurko Tetiana, Ihnashchuk Olena (2017). Keis-stadi yak metod vykladannia upravlinskykh dystsyplin v okhoroni zdorovia [Case-study yak method of victories of administrative disciplines in health protection]. *Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism*, no. 1, pp. 71–77.
9. Yahodnikova, V.V. (2008). Keis-metod (Case study) yak forma interaktyvnoho navchannia maibutnikh fakhivtsiv [Case study (Case study) as a form of interactive training of future professionals]. *Sektsiia «Pedahohichni nauky», pidseksiia № 5*. Available at: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm (accessed 11 July 2020).